

תוכן העניינים

2	תקציר
3	מבוא
5	פרק 2 : סקירת ספרות
5	2.1 מיתוס
9	2.2 אידיאולוגיה
13	פרק 3 : מתודולוגיה
14	פרק 4 : רקע כללי – אתיופים בישראל
17	פרק 5 : ממצאים
26	סיכום
28	רשימה ביבליוגרפית

פרק 1: מבוא

ישראל הייתה מאז ומעולם מדינה של קיבוץ גלויות שהגיעו ממקומות שונים בעולם. על-מנת לחבר את כל העליות הללו לזהות של עם אחד יש צורך במיתוסים משותפים. מיתוסים הם כלי ליצירת תרבות משותפת וזהות משותפת, ישנם אפילו חוקרים הסבורים כי במדינה חילונית, המיתוס למעשה מחליף את הדת כמוקד של אמונה משותפת (אוחנה וויסטרך, 1997). בחברה הישראלית הערך של השירות בצבא הוא בעל חשיבות רבה, מאז הקמתה של מדינת ישראל ישנם סיפורי גבורה מיתולוגיים ודמויות שהפכו למיתוסים, אשר הגיעו מתוך הצבא. השירות בצבא בישראל הינו שירות חובה וכל אזרחי ישראל (מלבד החרדים והערבים) חייבים להתגייס בגיל 18, כך נוצר מצב שהצבא הוא המקום בו נפגשים כשוויים בשווים, ישראלים מכל חלקי האוכלוסייה.

אחת העליות האחרונות שהגיעה לישראל הינם יהודי אתיופיה, שעלו לארץ בשנות ה-80' וה-90'. עלייה זאת נתקלה בקשיים רבים בכל תחומי החיים והתקשתה להשתלב כשוויים מן המניין בחברה הישראלית – תעסוקה, חינוך, השכלה וכדומה. על-פי האידיאולוגיה של דוד בן-גוריון מאז הקמת המדינה הצבא הוא המקום בו עולים חדשים עוברים את כור ההיתוך והופכים להיות חלק שוויוני מהחברה הישראלית (ארנון, 1998). בעבודה זאת אני מבקש לבדוק האם התהליך הזה מתרחש גם כאשר מדובר בישראלים יוצאי אתיופיה. העולים הללו הגיעו ברובם לארץ בשנות ה-80' וה-90'. אני בחרתי להתמקד בשנים האחרונות כאשר בתקופה זאת העולים הינם כבר וותיקים יחסית בישראל.

שאלת המחקר: האם וכיצד השתלבו יוצאי אתיופיה בצבא בשנים 2010-2017?

השערת המחקר: עולי אתיופיה נמצאים במגמת השתלבות, אך עדיין ישנם קשיים רבים ופערים בהשוואה לאוכלוסייה הכללית.

בחלק הראשון של העבודה אציג את סקירת הספרות שמטרתה לתת רקע כללי לנושאים התיאורטיים. הסקירה תתמקד בשני נושאים עיקריים – מיתוס ואידיאולוגיה, כאשר המטרה היא לראות כיצד שני הנושאים הללו משפיעים על גיבוש הזהות המשותפת של עמים. הכוונה תהיה להתייחס גם לישראל וגם למדינות נוספות. לאחר סקירת הספרות יהיה פרק קצר ובו אסביר את המתודולוגיה של המחקר. לאחר מכן יוצג פרק נוסף שיתמקד בסיפורה של העלייה האתיופית ובקשיים הספציפיים שהיא חווה מבחינת השתלבות בחברה הישראלית. הפרק הזה לא יעסוק בשירות הצבאי, אלא גם בקשיים בכל תחומי החיים האחרים.

בפרק לאחריו יוצגו בפירוט והרחבה הממצאים העוסקים בהשתלבותם של יוצאי אתיופיה בצבא בשנים 2010-2017. הממצאים הללו ילקחו מדו"חות, מחקרים וגם מכתבות

פרק 2: סקירת ספרות

סקירת הספרות מחולקת לשני פרקים שמציגים את הרקע לעבודה כולה. החלק הראשון יעסוק בהצגת נושא המיתוס והגדרותיו השונות ואילו החלק השני יציג רקע תיאורטי למושג אידיאולוגיה. אלה שני נושאי הרקע העיקריים מפני שהשירות בצבא בישראל הוא נושא שקשור במיתוסים רבים שנוצרו בחברה הישראלית וכמו כן הוא מהווה ערך אידיאולוגי שמשותף לרוב האוכלוסייה בישראל ומגדיר את תחושת השייכות אליה.

2.1: מיתוס

מיתוס הוא דבר שיש לו חשיבות והשפעה רבה על עיצוב דמותו ותרבותו של עם. מיתוס הופך למעשה לחלק מהזיכרון המשותף של העם. מיתוס הוא יסוד מעצב של תרבות חברה ואומה, הוא נוצר על-ידי תרבות מסוימת, אך במקביל לכך הוא גם יוצר ומשפיע על זהותה של אותה תרבות (וויסטרך ואוחנה, 1997).

המיתוס מתבסס בדרך-כלל על סיפור מהעבר, לפעמים מדובר במקרה מהעבר הקרוב ולפעמים על סיפור עתיק שיש לו השפעה רבה עבור קהילה מסוימת. לרוב יהיה מדובר בסוג של סיפור גבורה או סיפור על מקרה מופלא. המיתוס יכול להיוולד ממקרה אמיתי, אך לפעמים גם מדובר במעין סיפור אגדה אלוהי שעובר מדור לדור. בכל מקרה מיתוסים מהווים חלק מעיצוב הזהות של קהילות, עמים וכדומה (וויסטרך ואוחנה, 1997).

מקובל שלמיתוסים כאלה אין מתייחסים בצורה ספקנית ואין שואלים שאלות לגביהם, אלא מקבלים אותם כאמת וודאית. כך לדוגמה לא מקובל להטיל ספק בסיפור המיתולוגי של חציית ים סוף על-ידי בני-ישראל בדרכם ממצרים. המיתוס יוצר לחברה זיכרון קיבוצי ומפתח תבניות חשיבה ואמונות משותפות. מיתוס וזיכרון יוצרים האחד את השני ושניהם מפרים זה את זה. הזיכרון עוזר לשמור את המיתוס וגם לייצר באמצעותו זיכרון קולקטיבי (וויסטרך ואוחנה, 1997).

מיתוס בנוי בדרך-כלל בצורה של סיפור שיכול להיות מסופר בצורה אישית ויכול להיות מסופר בצורה קולקטיבית. הסיפור יהיה דרמטי ואפוף קדושה, למרות שהמיתוס יעסוק במקרה שקרה, לא מתייחסים אליו כמו סיפור היסטורי רגיל. במקרים של מיתוסים לא מקובל לבחון את העובדות ולהטיל ספקות כפי שעושים בסיפורים היסטוריים "רגילים".

ישנם חוקרים הסבורים כי למעשה המיתוס בחברה לא דתית מחליף את התפקיד של הדת בחברה דתית. הוא הופך לאמונה משותפת שמלכדת את כולם ואינה מוטלת בספק. למיתוס ישנה השפעה רבה על התנהגותם ואמונותיהם של בני האדם, כאשר הדבר המיוחד הוא שבדרך כלל כאשר מדובר במיתוס העובדות פחות חשובות. כלומר לעיתים מתפתחים מיתוסים רבי השפעה שכלל לא בטוח כמה אמת ובסיס יש להם (שביד, 1997).